

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Dvb. 2. Vtrum res, & verba in Sacramentis se habeant instar materia &
forma.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

est verbum concionis: ergo concio est id, quod mediante fide, mundat in baptismo.

Solutur.

Respondeo, D. Augustinus loquitur in genere de verbo Christi, ut extendit se ad verbum doctrinale & rituale: vult enim probare omnem mundationem animæ, siue in Sacramento, siue extra, fieri per verbum Christi. Dupliciter enim verbum Christi mundat; Primò, Extra Sacramentum, cum prædicatur doctrina Christi, & ab audiente toto animo, scilicet intellectu & voluntate suscipitur: & sic sæpè mundatur adulti. Secundò, mundat verbum Christi in Sacramento, non quia dicitur, sed quia creditur; id est, non externo sono, sed virtute rei significatæ, quæ sola fide percipitur: Aliud enim in verbo est sonus transiens, aliud virtus manens, inquit Augustinus: & hoc est verbum rituale; quod verbum cum accedit ad elementum, fit etiam ipsum Sacramentum quasi quoddam visibile verbum, id est, fit visibilis fidei confessio. Vocat autem hoc verbum, verbum quod prædicamus; quia formula Baptismi continet breuiter totam doctrinam fidei: hæc enim tota reducitur ad mysterium Trinitatis, quæ expressè in illa formula inuocatur. Citat etiam Scripturam ad Rom. 10. & Actuum 15. & 1. Petri. 3. ut probet in genere verbum Christi habere vim mundandi, hoc enim ipsi propositum erat. Similiter illud Ioannis 15: *Iam vos mundi estis, propter sermonem, quem locutus sum vobis*, non restringit hic ad verbum concionis, sed generatim accipit.

Augustinus agnoscit verbum rituale

Quòd autem D. Augustinus non loquatur hæc solum de verbo concionis, sed etiam Rituali, patet Primò, Quia dicit hoc verbum accedere ad elementum, at verbum concionis non accedit, sed antecedit elementum; nam instructio debet præmitti: Secundò, Quia per hoc verbum dicitur Baptismus consecrari, & accipere vim mundandi: Tertiò, Quia per ipsum dicitur sanctificari infantem, etiam antequam possit credere; quorum neutrum conuenit concioni. Quòd etiam nolit dicere, verbum ideò mundare, quia à suscipiente creditur, patet; quia infans non potest credere, quem tamen dicit sanctificari. Neque etiam quia creditur à conferente Baptismus; quia lib. 3. de Baptismo, cap. 15. ait, *Si verbis Evangelicis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Marcion Baptismus consecrabat, integrum erat Sacramentum, licet eiusdem fides sub illis verbis aliud opinantis non esset integra*. Neque etiam, quia creditur ab offerentibus; ut expressè docet epist. 23. ad Bonifacium: vult ergo tantum dicere, verbum mundare in Baptismo, non quia dicitur, id est, non ratione externi soni, sed quia creditur, id est, ratione interne virtutis significatæ, quæ sola fide percipitur. Vnde subdit, *nam in ipso verbo aliud est sonus transiens, aliud est virtus manens*; quæ virtus nihil est aliud quam potentia Trinitatis seu virtus Spiritus sancti, ratione cuius, homo dicitur renasci ex aqua & Spiritu sancto.

Obiectio secunda rejicitur.

Obijctur Secundò, Nulla est conuentio Christi ad Belial, sed daemones & incantatores in omnibus magicis solet uti certo carmine & determinatis verbis: ergo in Christi institutis non oportet talibus uti.

Respondeo Primò, Cur ergo ipsi Caluinistæ vitimini? nã in formula vestra sic habetur: Infundat Minister aquam proferendo hæc verba, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*.

Respondeo Secundò, Dæmonem imitari Chri-

stiana sacra in suis ritibus; quia & ipse Deus haberi vult. Docet hoc Tertullianus de Præscriptione hæreticorum; *Diabolus inquit, ipsas res Sacramentorum diuinorum in idolorum mysterijs imitatur; tingit & ipse quosdam, expiationem peccatorum de lauacro promittens, &c.*

Respondeo Tertiò, Horribile id esse blasphemiam. Aliud enim est virtutem habere ex pacto diuino, aliud ex diabolico. Quòd autem Christus talia verba potuerit instituire, patet Numerorum 5. Vbi Deus instituit aquam & verba, quibus dictis, adulteri moreretur, si aquam illam execratam biberent.

DVBIVM II.

Vtrum Res & verba in Sacramentis se habeant instar Materia & forma?

Respondeo habere aliquam Analogiam cum materia & forma. Vnde Concil. Florentinum in decreto Eugenij IV. & omnes Doctores scholastici rem sensibilem seu actionem vocant materiam, verba autem formam. Ratio est, Quia ficti materiæ secundum se est indeterminata ad quamvis speciem rerum, sed per formam determinatur ad hanc vel ad illam; ita aqua seu ablutio secundum se est indeterminata ad hoc vel illud significandum, ad hunc vel illum usum; accedente autem hac forma verborum, *In nomine Patris &c.* determinatur ad significandam animæ abluionem. Item sicut materia sine forma nullam vim habet, sed eam concipit per formam; ita aqua sine verbo nullam vim habet, sed accedente verbo consecratur, & virtutem mundandi concipit. Vnde D. Augustinus tractatu 80. in Ioannem *De trahis*, inquit, *verbum, quid est aqua, nisi aqua?*

Sed aduerte; Hanc formam esse extornam & partialem; & præter hanc esse aliam internam totalem & vltimam, respectu cuius quicquid est sensibile in Sacramento, siue res, siue verba, sunt materia. Hæc forma interna est significatio ipsius Sacramenti & virtus operatiua: significatio enim est in rebus & verbis, sed potissimum in verbis, & est quid spirituale; tum quia ex diuina institutione, tum quia res significata est spiritualis. Similiter virtus operatiua constituitur in rebus & in verbis, licet principaliter in verbis; & est quid spirituale, ex deputatione diuina proueniens. Itaque omne Sacramentum constituitur non solum ex materia & forma sensibili, sed etiam ex materia sensibili & forma intelligibili. Sicut homo non solum constat ex materia prima, & forma carnis, ossis, aliarum partium, sed etiam ex carne & ossibus tamquam materiâ, & anima rationali veluti ex forma. Externam illam formam, vocat Augustinus sonum transeuntem; internam & spiritalem, vocat virtutem permanentem. Idem insinuat Dominus Ioannis 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto*, indicans compositionem ex sensibili & intelligibili in Sacramento.

Ex dictis etiam constat; Et si Sacramentum interdu habet nomen ab altera sui parte, ut Baptismus ab ablutione; sola tamen vna pars non est Sacramentum, ut quidam volunt: sed Sacramentum intrinsecè includit vtrumque tanquam partem componentem (excepta Eucharistia, vbi verba sunt causa efficiens Sacramenti.) Quod patet Primò,

23

Forma Sacramenti alia externa, alia interna.

24

Sacramentum omnino, excepta Eucharistia, intrinsecè includit rem & verba.

Primò, Quia id postulat appellatio materiae & formae, qua dicuntur consistere. Secundò, Quia utraque concurrit ad significandum & sanctificandum; ac proinde ad componendum vnum perfectum Sacramentum perfectè significans & sanctificans. Denique altera alteram determinat, sicut forma materiam: non tamen idcirco necessarium est, ut haec materia & forma aliqua sui parte simul existant, sed sufficit ut habeant eam coniunctionem, quae satis sit tum ad formae veritatem, tum ut forma censeatur talem materiam determinare secundum moralem aestimationem. Vnde in Baptismo, si ablutionem statim sequatur forma, vel formam ablutio, erit verus Baptismus, modò ita coniuncta sint, ut humano more verum sit, *Ego te Baptizo* &c. Idem in ceteris. In Matrimonio tamen & Pœnitentia longè plus temporis potest intercedere, quia Matrimonium sequitur rationem contractuum, Pœnitentia iudiciorum.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum liceat aliquid addere verbis Sacramentalibus?

25 **R**espondetur, Non licet aliquid addere vel adimere verbis Sacramentalibus: Sacramentum tamen non destruitur, nisi illa additio vel detractio peruertat sensum formae. Haec est communis doctrina Patrum: & docet apertè Basiliius lib. de Spiritu sancto ad Amphilochem cap. 12. ubi dicit eum à vita excidere qui aliquid praeter formam Baptismatis addit. Didimus lib. 2. de Spiritu sancto, paulò post initium, *Qui vnum de praeceptis nominibus praetermittit, nec Sacramentum perficit, nec hominem à peccatis liberat.* D. August. lib. 6. de Baptismo contra Donatistas cap. 25. *Certa sunt verba Evangelica, sine quibus non potest consecrari Baptismus.* Idem patet ex dictis circa articulum 7. Sed est

DVBIVM I.

Quot modis fiat mutatio in forma?

26 **R**espondeo, Generatim sex modis. Primus, Quando verba formae transferuntur in alia; idè dupliciter. Primò, In aliam linguam; ut si quis gallicè; vel partim gallicè, partim latinè Baptizet: quae mutatio nihil officit, ut notat Caietan. art. 7. Secundò, In synonymum eiusdem linguae; ut, pro *Baptizo*, *tingo*, *abluo*; pro *In nomine Patris, & Filij, &c.* *In nomine genitoris, geniti, & procedentis ab utroque*. Vtrum verò etiam possit dici pro *Baptizo*, *mergo*, dubium est, & magis an *purgo*, *mundo* &c. non enim idem valent, quod *Baptizo*; nec significant conferri gratiam per modum ablutionis. Aduertendum autem hic est, synonymum distinctè debere idem significare; non enim sufficit *Ego te Baptizo in nomine Trinitatis*. Quòd si nomen sit æquiuocum, modò intendas eo uti in significatione qua æquiualeat nomini formae, non vitiat Sacramentum; nam omne ferè nomen habet aliquam æquiuocationem.

2. Corruptio. Secundus modus est, Cum verba corrumpuntur: quod fieri potest tripliciter. Primò, Ex impedimento linguae, vel mala consuetudine: Secundò, Ex ignorantia; sicut is, qui ex ignorantia

linguae latinae baptizauit *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*; qui modi corruptionis non officiant Sacramento; nam qui sic baptizauerat, validdè baptizauit, ut rescripsit Zacharias Papa sancto Bonifacio Apostolo Germaniae: habetur de consecratione dist. 4. capitulo *Retulerunt*. Ratio est; Quia qui ita pronuntiant, intendunt facere quod facit Ecclesia; & verba illa cum talibus circumstantijs prolata, satis clarè ex consuetudine hominum intelligentia significant diuinas personas, & habent sensum què habet forma incorrupta. Tertio, Ex affectata malitia; ut si quis sciens & prudens sic baptizaret; tunc distinguendum: Si id faceret animo aliud significandi, quàm ordinaria forma, verbi gratia, *Deum habere Filium* (quod D. Thomas ait, *Animo inducendi errorem*) certum est non fore validum Sacramentum; quia non intendit facere, quod facit Christi Ecclesia; & ipsam formam reddit falsam; nam ex ipsius intentione determinatur ad falsam significationem. Quòd si intendat significare id quod Ecclesia significat, tamen ita pronuntiet ex motiuo aliquo superstitioso vel vano, erit validum Sacramentum; quia omnia necessaria adsunt.

Tertio, Mutatur forma additione; idque tripliciter: Primò, Si addas vera, ut *Ego te Baptizo in nomine Patris omnipotentis, & Filij redemptoris, & Spiritus sancti Paracliti*; validum erit Sacramentum: Secundò, Si addas falsa; ut *In nomine Patris creatoris, & Filij à patre creati, & Spiritus sancti à Filio creati*; qua forma utebantur Eunomiani teste Epiphaniae Hæresi 76. Talis etiam est illa Colarbasiorum apud Irenæum lib. 1. contra Hæreses cap. 18. *In nomine ignoti Patris omnium* &c. & tunc irritum est Sacramentum. Tertio, Si addas dubia; ut *Ego te Baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & beatæ Virginis*: tunc si intendas significare beatam Virginem esse etiam causam principalem consecrationis Baptismi cum diuinis personis, nihil efficietur, quia forma erit falsa: Si autem velis significare Baptismum conferri in honorem beatæ Virginis, aut per eius intercessionem, ratum erit.

4. Detractione. Quarto, Mutatur forma detractione verborum; quae detractio, si non peruertat aut mutet sensum, non officit Sacramento: ut si omittas particulam (*Ego*) in forma Baptismi; vel particulam (*enim*) in forma Consecrationis Eucharisticae. Si autem mutiles sententiâ, nihil efficietur; ut si detrahas nomen *Patris* aut *Filij* &c.

5. Transpositione. Quinto, Per transpositionem verborum; hæc sola non vitiat Sacramentum, modò debita intentio idem significandi adsit, & illa transpositio non sit talis quæ sententiæ repugnet. Ut, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti ego te Baptizo*: valet. Si verò sic, *Baptizo Patris, & Filij, & Spiritus sancti nomine, ego in*: nihil valet.

6. Disiunctione. Sexto, Per disiunctionem partium formae; quæ disiunctio, si tanta sit ut ex modo proferendi non censeatur vna oratio, vna integra sententiâ, non efficietur Sacramentum; ut si quis dicat *Ego te Baptizo*, & post horam addat, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*. Secus est, si parua sit intermissio.

Regulae duæ valde notandæ. Pro omnibus his, & similibus formae mutationibus notandæ sunt hæ duæ regulæ. Prior est: nulla mutatio verborum retinens eandem sententiam, siue ex vi verborum siue ex usu hominum

3. Additio.

4. Detractione.

5. Transpositione.

6. Disiunctione.

Regulae duæ valde notandæ.

num;